

Ese de trei ori in septimana: Mercuri-a, Vineri-a si Duminica, candu o cota intraga, caulu numai diumetate, adeca dupa momentul impregiurailoru.

Preliulu de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe anu intregu	7 fl. v. a.
diumetate de anu	4 " " "
patrariu	2 " " "
pentru Romania si Strainetate:	
pe anu intregu	15 fl. v. a.
diumetate de anu	8 " " "
patrariu	4 " " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespundinti a-i nostri, si d'adrepulu la Redactiune: Stadl, Wallischgasse Nr. 8, Mezzanin, unde sunt a adresa si corespundintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea seu speditiura; rate vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. de linia, repetitile se facu cu pretiu scadutu. Pretiulu timbrului cate 30 cr. pentru una data, si antecipa. Speditura: Schallerstrasse Nr. 11 unde se primescu insertiuni.

Viena 28 maju, 9' iuniu.

Am amintitu despre adresa ce comisiunea emisa de diet'a Ungariei in cauza lipsei, voiescu a aterne la desbaterca dietei si apoi la otarirea pre naltului tron. Acestu proieptu de adresa, in siedintia de astadi a dietei, se va lua la desbater. Se afirma ca Deak crede adresa de prisosu, dupa pre naltula biletu de mana alu Majestatei Sale indreptatu in acesta cauza catra cancelariulu de curte.

Desbaterile in conferintiele natiunali a le deputailoru romani decurge cu interesu si zelu nespusu, amesuratu importantiei cestiunei de natiunalitate. Seu parte la ele pana la 20 de membri, d. Gozdsu se retiene consecinte, era d. Mihali nu e de fatia. Dara pana acu despre conferintia nu trecu nemica prin foi, cauza e ca inca intr'o siedintia d'in inceputulu lunei lui maiu, se aduse unu concludu, prin care deputatii romanii si dederu parola ca vor tine tote in secretu, pana la stabilirea finala a unui proieptu de lege despre limbe si natiunalitati.

Politica europeana a intratu denou in labirintulu d'in care conferintia de Paris spera a o scote. Dupa reservele ce si le-a facutu cabinetulu imperatescu de Viena, poterile neutrili si cele interesate affara ca conferintia e de prisosu, caci nu va pote conduce la veri unu resultatu paicu. Deci suntemu erasi unde am fostu in ajunulu resbelului, cu acea descliniere ramai ca diplomatia care amana erumperea resbelului, contribui a face spese de cate-va milioane, caci milita fu neincetatu pre picioru de resbelu.

Acu e intrebaria ca unde va suna prima impuscatura, de la care se va incinge in resbelu o parte mare a Europei? — Dacu e se credemu faimeloru, ce le reproducemu mai la vale, acesta impuscatura se intempla pre malulu Dunare, sange romanu si-avu de viktima.

Pentru diu'a de poimane (luni) a conchiamatu Austria reprezentantia de Holstein la Itzehoe. Prussia are de cugetu a impedeca cu fortia intrunirea reprezentantiei, Austria i spuse ca acesta fapta o va considera de „casu de resbelu.“ Eca dar casulu de resbelu, si elu amenintia a intru poimane, la care Austria va raspunde, o credemu, la granietiele Silesiei.

Desi amanarea erumperei resbelului a causatu spese mari, pentru Austria inse n'a potutu fi reu venita, caci tempulu acest'a l'a folositu pentru a se contielege cu Rusia, cu care — ni spune o scire electrica — a legatu conventiune militara. Puntele conventiunei nu sunt inca cunoscute, de catu numai intentiunea ei de a spriginu imperiulu austriacu, ma chiar in casuri anumite a-i intinde ajutoriu pentru aperarea Venetiei.

Nu scimu daca Italia si Prusia au fostu pregatite pentru acesta maniera, mai vertosu credemu ca ele vor fi suprinse, desclinitu curagiulu Prusiei are se suferu reducere mai mare de catu pretiulu hartieloru la bursa.

Regimulu ungurescu si noi.

(Se ni chiarificamu referintiele.)

(ab.) De unu lungu tempu in cace, de repetite ori avuramu neacutata ocaziune — a intielege prin gur'a mai multoru personalitati respectabile, ce venisera in atingere cu barbati ce stau in fruntea regimului ungurescu, cumca acesti barbati s'ar plange si ar face aspre imputatiuni ablegailoru romani de la diet'a Ungariei, pentru ca densii — in locu de a se grupa impregiurulu tronului, de a spriginu si intaru partia guvernului, conformu loialtatei seculare, loialtatei — cum se crede — stereotipe a poporului romanu, — ei, ablegatii romani, se alaturara mai toti opusetiunei, prin ce opusetiunea, in sine tare, deveni si mai potinte, si prin urmare cu atat'a mai periculosa politicei regimului.

Affamu acesta imputatiune atatu de grea si insemnatore, in catu ne simtиму necesitati a o privi si examina ceva-si mai cu de amenuntulu, mai seriosu; pentru ca chiar loialtatea nostra ni face de detorintia, a sta fatia cu regimulu Majestatei Sale totu de un'a in curatu. Deci se ni tragemu socotela, se ni chiarificamu referintiele si pusetiunea, pentru ca se vedemu: cari suntemu cei detori? cari avemu cauza, cauza intemeiata, de a ne plange, de a face imputatiuni?

Dlu cancelariu aulicu de Mailath si dlu tavernicu regiu barone de Sennyey se urcara la potere, primira guvernulu tierrei unguresci intr'unu tempu, pre candu romanii d'in Ungaria si Banatu, dupa multe amare esperintie si desamagiri perdusera binisioru mai tota increderea in sistem'a, seu dreptu dicandu, in intieptiunea si bunavointia dlu de Schmerling si a sateliteloru lui. Deci dnii de Mailath si Sennyey — pre langa tote neplacutele reminiscintie legate de numele lor, si tote tristele esperintie facute de atate ori d'in partea partiei vechie-conservative in care figuran si ei, affara la romanii d'in Ungaria si Banatu o despusetiune — precatu se pote de favorabila, unu terenu — destulu de liberu pentru o politeca sanetosa, adeca — patriotica si loiale fatia cu tote elemintele, toti factorii tierrei; — si de locu in cele d'antaie dile a le functiunei lor, diuariulu romanu politecu d'in Pesta esprimu in colonele sale — pre catu seimu noi — nu chiar numai de capulu seu — niscari cuvinte de incredere fatia cu noii consiliari a-i tronului, cari cuvinte — dupa parerea nostra meritau, dar n'am observatu ca se fie afflatu ceva-si atentione si respectare in sferele mai nalte.

Cum si-a conceput'o si format'o, si cum au urmatu a si-o desfasiura si a si-o pune in lucrare politeca sa, acesti guvernatori a-i statului — fatia cu betele natiunalitati trase — impinse, si anume cu pururea loialii si patriotii romani, — a vedutu, o vede si o scie tota lumea, era noi o mai si simtumu pana in fundulu inimei.

Ni s'a spusu mai tardioru d'in locu inaltu, cumca program'a, calcululu poli-

nicei seu sistemei noue s'a facutu fora factorii natiunali, adeca fora respectarea natiunalitatiloru. In sine acesta combinatiune minunata — o sentintia de morte pentru noi! Dar noi, judecandu d'in date si fapte, am afflatu, cumca acelu minunatu calculu a buna seama va fi fostu facutu — nu atat'a fora natiunalitati, ci — cu, si pentru cate-va natiunalitati — cum se pare chiar contra celor'a-lalte, sciti buna ora ca faimos'a unio trium nationum d'innainte de 400 si vre-o 31 de ani in Transilvania. Caci noi n'am cutesa a deduce, cumca in monarcia, in imperiu, o combinatiune politeca e facuta fora natiunalitati, candu chiaru dupa acea politeca — in Galitia d. e. se sustine suprematia lesiloru, in Ungaria si Transilvania magiarismulu se inaltia in fapta la validitate de dogma, se face eschisivu, era in alte parti se protege igemonia unoru alte natiunalitati.

Suntemu de parte de a voi se insiramu acu cu de amenuntulu in tota goliata loru multimea de vatemari, active si pasive, ce de la inaugurarea nouei sisteme in cace, ni s'au facutu si ni se facu causei si intereseloru natiunali — ca dup'o sistema, totu mereu, dar pre di ce merge in mesura totu mai mare; pentru ca — desi noi cu interesele nostre nu suntemu respectati si crutiati de felu, totu noi in fatalile impregiurari in cari se afla adi tronulu si patria — ni-am propusu a fi indelungu rabdatori si a crutiati — catu numai se pote — chiaru si pe necrutatiiloru nostri. Deci — numai si numai pentru esapitatele conturiloru seu dateloru nostre vom atinge acu in cursulu firului arguminteloru nostre, pre scurta, in generalitate, in termini pre catu se pote de noi — cate-va d'in dorerile nostre publice.

E lucru cunoscutu, si nu credemu se se afle suflctu de omu sub soare, chiaru nici d'in senulu regimului, carele ar pote cu temeiu nega, cumca regimulu de adi alu Ungariei in totu tempulu esistintiei sale de aprupe unu anu — nu a datu natiunalitatiloru nemagiare, si anume romaniloru nice celu mai micu semnu de — favore seu spriginire. Dicemu forte putinu, candu vorbimu de „favore“ si „spriginire,“ pentru ca dupa fapte si date am pote dice respicatu — de „dreptate.“

La intreprinsele stramutari personali prin comitate, adeca la schimbarea conducatoriloru acelor'a, comitatele romane in cari se fecera atari schimbari, amblara ca — „vai de ele.“ — Li se pusera conducatori totu magiari seu magiarisati, totu contrari pronunciatu a-i natiunalitatei si limbei romane. — Numai Carasiulu nu s'a afflatu inca destulu de coptu, ca se se dee de locu, definitivmente si fora sfiela, chiar in contra cuventului Majestatei d'in 1860 — in mani nemagiare; mai antaiu trebuiau acel diecinati betii amploiatu si notari romani, si totu paralelu cu acesta, trebuia infranta cerbieta popiloru si dascaliloru romani, — se intielege prin o „disciplina sanetosa.“ Marturisimu, ca ne impregiura

intristarea candu recugetamu la cele ce ni se reporta adese in acesta privintia, si daca am totu tacutu pana acum despre ele, fie publiculu nostru convinsu, ca am avutu motive pre cumpenitoare.

Ni s'a replicatu d'in partea unoru barbati ai regimului, cumca in comitatele Aradu si Zarandu, si in distriktulu Cetatei de petra — am fostu protegiati, adeca supremii comiti de natiunalitate romana a-i aceloru prefecture, s'au sustinutu in posturile loru prin regimulu de fatia. — Noi nu credemu, ca dnii de Mailath si Sennyey, ca barbati de cultura inalta, se si formeze fatia cu natiunea romana unu meritu, pentru ca nu i-au facutu acestea si mai mare, seu tota posibil'a stricatiune; er affara de acesta noi credemu a scii, cumca — chiar si daca s'ar priy acia impregiurare de meritu, si chiar in catu intr' adeveru trece ea in publicu de ceva-si meritu, acestu meritu se cuvire — cu totulu altu cui-va. — In fine mai seimu si aceea, si o scie tota tier'a, ca capi mai demni, mai de buna incredere, mai disciplinati si regulati de catu acii romani d'in acele parti — nu mai esiatu catu-e tier'a unguresca. Si asie dnii de Mailath si de Sennyey, cari si ei pre bine sciau acesta, cu ce cuventu, ce motive poteau ei se pretinda de la Majestatea Sa delaturarea aceloru romani?! Er fara incuviintiarea monarcului nu era cu potintia a-i delaturu; si in acesta privintia noi cutesamu a merge mai de parte, si afirmamu, ca d'in cati amploiatu, notari, invetiatori romani se suspinsera seu destituira sub egid'a regimului presinte, daca la persecutarea loru s'ar fi recerutu incuviintiarea Domnitorului, aceea abie urma la vre untu. Acesta cercustantia e bine se n'o treca cu vederea dd. de Mailath si Sennyey. —

Inse se mergemu mai de parte:

La alegerile pentru diet'a Ungariei organele regimului in tote comitatele condusc de alesii regimului presinte, s'au portatu fatia cu noi ca cei mai cumpliti neamici. Acele organe portau pe fatia tendintia de a medilocu ca se nu reesa nici unu barbatu d'intre barbati populari a-romaniloru. Volniciele, escesele loru sunt nemaiaudite, sunt colosali! Sufletele cele curate s'au scandalitu, candu au vediatu, cum organele regimului si toti factorii si partisanii publici si privati a-i regimului, in unele cercuri ale nostre, fatia cu personalitatele nostre cele mai loiali si mai solide, candidara si sustinura cu o temeritate orba, pin medilocenele cele mai condemnabili — pe niscari nulitati, ba chiar si pe unii omeni blamatu si petatu si in politeca si in vietia privata. Si daca acele organe si acei factori a-i regimului nu reesira pretotindene, vin'a de buna seama nu e a lor, ci — precum se sprima contrarii nostri insii, — causa e: fanatismulu celu orbu alu poporului celu „prost“, si nedomolita cerbieta a conducatoriloru lui. Asie adeca caracteriseza compatriotii nostri magiari si convertiti — moralitatea poporului nostru de rondu si vertutea conducatoriloru

lui. — Destulu că acea abnorma și drăstecă pasire a organelor regimului până aci nici într' unu locu n'a aflatu d'in partea regimului nici cea mai mica desavuare s'eu muștrare, des' d'in mai multe cercuri se facura în această privinția plansori energice. —

La guvernulu d'in Buda, adeca la consiliulu regiu alu țierei, cauzele vitale: cauzele naționalității, culturii, confesiunii noastre, se referescu și decidu — totu numai prin straini, pe cari — după esperinția de până acum — n'avem cauza de a-i tiné nici de bine informați în aceste cauze, nici de amici ai nostri. — Unu milionu de romani ortodosi nu e reprezentatu în acelu dicasteriu alu țierei nici macaru prin unu individuu d'in senatu s'eu! — La tabl'a regia se aplica cați totu, numai romani nu; — pentru romani nici candu nu esistu posturi vacante, pre candu pentru magiari și magianisati — totu de un'a se afla, și dacă chiaru nu se afla, se creéza noue, precum veduramtu de curendu.

Si în privinția consiliului regiu, și a Cancelariei aulice am avé, cum scimu, cuventulu Monarcului pentru cate unu referendariu de naționalitatea și respective confesiunea noastră, — la consiliu acume pentru unu d'in partile Banatului; dar îndesiertu! Chiar și posturile ce rămân vacante după vre-unu romanu, s'eu nu se implinescu, s'eu se implinescu cu neromani. —

Limb'a noastră numai sub regimulu absolutu alui Bach a fostu în asemenea mesura marginita, s'eu dreptu dicandu — eschisa prin oficie, ca în presinte. Pre candu ministrulu de statu, contele Beloredi, pentru cea lalte parte a Monarchiei emise de locu după primirea portfoiului s'eu conșoscutulu circulariu contra capii administrativi de prin provincie, prin care li respicá și prescise, cumca cunoșcința limbii poporului are s'eu fie privita de calificatiune și capacitate pentru oficie între poporu, și cumca deregatorii fatia cu poporulu au a se folosí în oficie de limb'a poporului, — domni de Máilath și Sennyei se portara fatia cu această cestiune vitale — casl cum în Ungaria nici n'ar esiste nemagiari — și încă în majoritate absolută! — Au romani, dar și cele lalte națiuni nemagiare amplotiati cu miile, cari nici nu li precepu limb'a cum

se cade, dar a serie cu ea, nu sciu chiar nici unu cuventu. —

Cu astfelu de esperinție și impresiuni amare intrara romanii în dieta Ungariei, unde — pro superabundanti — intempina cuventulu de tron, în carele cauz'a naționalitatiloru cu totulu e trecuta cu vederea, casl cum ea ar fi o bagatela, ér nu — adevărata cestiune de viață pentru majoritatea locuitoriloru patriei. — Scimu că în viața parlamentaria cuventulu de tron e programulu regimului, și asié cetitorii nostri vor precepe, cata însemnătate a trebuitu — s'eu aiba acel'a pentru noi. —

Acum dara — ceaveau a face deputatii romani? Ce politeca aveau ei a adoptá și a urmă în astfelu de impregiurari?

Nu cumva — mintea sanetósá, caracteriulu, stim'a de sine, li recomandá, ca ei — pe întrecute s'eu iute tóte cate suferira, s'eu mérga până a uitá înteresele lor, — cum facura buna óra fratii ardeleni la diet'a d'in Sibiu în anulul 1863?! —

Dupa ce constataramu politic'a, conduit'a, loialitatea regimului ungurescu fatia cu noi, dá s'eu cercetámu acusi politec'a, conduit'a, loialitatea deputatiloru nostri fatia cu regimulu; pentru ca lumea, opiniunea publica, s'eu si póta face a supr'a portarei și unei și altei parti o judecata întemeiata, și s'eu póta condamnă partea ce merita a fi condamnata.

Deputatii romani, precum suntemu noi informați, multu s'au socotitu asupra întrebare: cá — óre în fatalile impregiurari sustatátore — ce colóre politica s'eu imbrace ei? Carui program, carei partite politice s'eu se alature ei?

Aci avemu s'eu observámu, cá partit'a pronunțata a regimului n'a esistatu, și nu esiste nici până aci în diet'a Ungariei.

Deci după îndelunga simatura ponderare a tuturor momintelor empenitóre, deputatii romani aflara cu cale a se pronunțá, cumca fie-carui-a d'entre ei, i se lasa în libera voia, de a se insocí individualminte la care partit'a s'eu grupa politeca lu va trage inim'a, s'eu lu va conduce propri'a minte. Va s'eu dica, ei paresira solidaritatea în politec'a cea mare. O fatalitate

nespusa acést'a, — dar diptata de necesitate.

Vom însă motivele principali, pentru cari se dădura ei aci. — Mai întâi — numărulu loru celu n'insemnata de vre-o dúcedeu de insi, facia cu preste 300 de magiari, care numărul micu abie pótea forma o minoritate desparátore în diet'a, n'observandu-se, cá și acestu micu numărul e stăpenitu de cele mai diferitóre pareri politice, și cá pentru vre-o coalitiune salutară cu reprezentantii celor'a lalte naționalități nemagiare lipsesce chiar tóta bazea și posibilitatea, — nu li iertá deputatiloru romani nici s'eu încerce stăvărarea, desvóltarea și urmarea unui programu propriu de politeca mai nalta.

Mai de parte — considerandu, cá după tristele sperinție, ce facura romanii și naționalitățile nemagiare peste totu întrecutu fatia cu tóte nuantiile politice ale națiunii magiare, nici un'a d'in acestea nuli pótea insuffá ce-va-si încedere mai solidă, cu atat'a mai pucinu o încedere deplina s'eu neconditiunata; pentru cá des' fie care d'in acele nuantie s'eu partite politice, după parerea unui-a și altui-a d'entre barbatii nostri politeci, avea ceva-si parte bună și pentru noi, pentru cauz'a s'eu persónele noastre, n'a într'o mesurá mai mare, alt'a mai mica, dar îndevăratele lor tendinție fundamentali fatia cu noi — în ultimele lor consecinție totu si se recunosceau de identice și se scia, cá acelea în esinția lor numai într' atat'a diferu de ólalt'a cá pre candu unele vreu s'eu ne inghitia — cum am dice — nudi si crudi, altele vreu s'eu ne imbeté mai întâi cu apă și dulcétia, și asié totu mereu amagindu-ne și ametindu-ne — s'eu ne prefaca. Deci romanii pre usioru aflara și constataru, cumca nici un'a d'in acele partite politice magiare nu merita, nu e calificata, ca reprezentantii națiunii noastre ca atari, în numele națiunii s'eu i se insotiesca fora veri ce reserva.

Credemu si ni se pare lucru natural, cá cea mai mare parte a deputatiloru nostri va fi fostu mai multu plecata partitei de stang'a, partitei asié numite alui Ghiczzy; pentru cá trecandu această partit'a de democreteca și aventata liberala, se întielege, cá cauz'a noastră naționala, ca o cauza a progresului, la democretia avea s'eu caute cea mai eficace sim-

patia. Dar inse de o parte tragendu-se la îndoiela țiaru prin unu corțel magiari — pre catu adevăratulu spiretu de democretia, atat'a și loialitatea acestei partite, — (nu cercetámu aici, cá cu dreptu, ori fora dreptu;) — de alta parte — cum observámu și mai sus, nici manifestatiunile esite d'in această partit'a în privinția naționalității noastre neaflandu-se de felu multiamitóre, în fine spre a evitá cate tóte insinuatii și agitatiuni machiavelistece d'in partea conservativilor celoru rafinati, — romanii chiar în contra unei óresi-care simpatie se retinura — dóra încă pre multu — de la această partit'a, în catu — după cum scimu noi — abie trei — patru deputati romani urmara a cercetá cluburile ei și a votá cu ea în unele întrebări politice. Priyimu această retinere a romanilor de la această partit'a de unu sacrificiu adusu loialității române.

De altminte această partit'a — des' opusetiunale în discursurile ei parlamentare, în fapta inse a votatu în cestiunile politice cele mari — totu cu centrulu casei, adeca cu partit'a lui Deák. —

Despre stang'a estrema n'avemu ce face vorbá; pentru cá aceea e cu totulu n'insemnata; dar ea nici cá si-a potutu afla până acum între romani vre-unu partisanu. —

Cu partit'a dreptei, alui Apponyi, adeca a conservativilor vechi, a aristocretiei trecute, se întielege cá romanii d'in capulu locului n'aveau, ce începe, o data, pentru cá bietulu romanu — după principiile acestei partite — n'ar avé ce conservá, de catu dóra miser'a sa seculara, croita și susținuta chiar prin această partit'a s'eu casta a țierei; va s'eu dica cu alte cuvinte: pentru cá conservativilu acestei partite pentru noi e identicu cu mórtua naționala; — ér mai încolo, pentru cá e lucru publicu, cumca această partit'a încórda națiunea magiara pentru concesii politice mari și esențiali fatia cu Austri'a, cu Imperiulu, apoi ca recompensatiune s'eu ecivalentu pentru sacrificarea de drepturi politice, apromite a dá preda magarismulu pe naționalitățile nemagiare. — Aci va fi la locu a observá, cá scimu pre bine, si credem cá totu asié de bine o precepu acést'a si magiarii cei întiepti și adevărați patrioti, cumca aristocretia vechia conserva-

FOISTORA.

Meditatiuni de domineca.

Multe-su necazurile dreptilor!

Ori în catro privim, totu necazuri peste necazuri și vaietari peste vaietari vedemu și audim. Nu sciu ce nepastia ciudata s'a incubat între ómeni, cáci d'in di în di se totu lătesce ból'a generala — asié dicandu — nu ocea a lipsei — de bani, de óra-ce cu acést'a am avutu tempu și ocaziune de a ne dedá, ci ból'a generala și européna — a dorerei de capu!

Da, în tóta Europa vedemu cá domnesce această ból'a cerbicósá. Asié pre Italia o dóre capulu de — Venetia, pre jupanulu Bismark de Schleswig-Holstein și ce sciu mai de ce? — pre Franci'a o dóre capulu de nitica sardinia și pe langa dorerile de capu ce i-a causatu ból'a americana patimindu de frigurile galbine messicane, totusi nuse îndestulesce cu atatea ci o mai dóre capulu si de — vinulu infocatu de la Rinu, — apoi biét'a Spania încă are destule spargerit de capu cu cauzele sale interne, totusi nu s'a saturatu de aceste spargerit de capu ci a mai spartu și ruinatu cetatea Valparaiso, carea inse i-a datu de capu, cáci i-a causatu atate necazuri, catu acun'a nu mai scie — unde i sta capulu? Apoi pre muscalu încă

de multu lu dóre capulu s'eu esecute testamintulu lui Petru celu mare prin infintierea: „unci turme și unu pastoriu“ a panslavismulu, — dar precum scimu muscalulu e și cam — lunatecu, cáci demultu-si totu sparge capulu cum s'eu póta odata cantá: „veciniala pomenia“ bolnavulu europénu — imperiulu ottomanu s'eu semilunei. Si asié în tóte partile vedemu diferitu bóle și doreri de capu. Aci Europa e asié dicandu unu spitalu grandiosu, dar încă ce va mai fi — după bataia?! — S'eu nu uitámu inse Romania, ó! pe ea nici capulu n'o mai dóre acum, ea dóra e s'eu singur'a esceptiune, cáci acum si-a ajunsu scopulu, i-s'a implinitu dorința ca s'eu aiba și ea — capu, asié dar până acuma încă n'a dorut'ó capulu cáci a fostu fara de capu, carea impregiurare inse a causatu destule spargerit de capu mai multor diplomati, cari odata cu capulu n'au potutu precepe întemplantarea extraordinaria cá o biéta țiera ca Romania s'eu se póta guverná trei luni de dile fara de capu, fara de domnitoriu, și d'ac'a totusi trebile țierei s'eu curga atatu de bine, catu totu sunt constrinsi a marturisí, cumca romanii acei-a, dieu, totusi — sunt ómeni cu capu, si încă cu capu sanetosul

Si între atate bóle si nevoi, între pragatirile grozave de bataia, mai vedemu încă o esceptiune în marele oraculu încoronatu d'in Paris, carele pare cá despre tóte aceste doreri nepaciuitóre — n'ar sci nemica (?), cáci până altii se sbuciuma și se frementa, densulu siede pe pace, și se ocupa cu actele și monumintele

mucedite de prin tempurile antice, și, precum scriu cei bine informați, în presinte densulu nu face alta, decatu cá mananca, bea, dórme și odihnesce, apoi candu pe langa aceste ocupatiuni, mai are tempu liberu, se afunda în cabinetulu s'eu între cartile mucedite si serie: „Viét'a lui Iuliu Cesare.“ — Tomulu alu doile a aparutu în dilele aceste-a, germanesce încă a esitu totu de odata cu celu originalu francesu, — romanesce încă va aparé — óre candu, cu inse nu voiescu s'eu promitu nimeni cá a buna s'eu va avé acestu opu însemnatu, ce trase atentiunea lumii civilizate, neci voiescu s'eu asecuru pre cine-va cá lumea civilisata tóta va traduce „Viét'a lui Iuliu Cesare,“ cáci dieu usioru se póte întemplantá, cá pe langa tóte promisiunile date d'in acestu opu însemnatu nu lu vom avé tradusu, si atunci gurele reutatióse numai ce vor dice ca romanii — nu se numera si nu voiescu s'eu se tiena de „lumea civilisata,“ apoi dieu aceea nu mi-ar pré placé, cáci atunci i-ar vení cuiva în capu s'eu dica cumca romanii sunt atatu de selbateci, cá: „manca si ómeni,“ — ceea ce ar si aflá erodietori destui, de óra-ce sunt multi binevoitori, cari credu si mai selbatece lucruri de catu aceste.

Asié dara înainte protestezu solemnelminte, cá dacă nici nu se va traduce „Iuliu Cesare“ în romanesce, s'eu nu ne eschida d'in cerculu popórelor civilizate. Publiculu romanu are destule necazuri pe capu, nu-i mai trebue lui carti, cáci e invetiatu romanulu catu d'in

fi-care ai poté face „popa“ și „fiscalasiu“ și a patitu elu atate, catu nu-i mai trebue pre nimene ca s'eu deschida ochii, fi-care vede pré bine cá: „nimica nu merge spre bine.“ Apoi cate si mai cate are s'eu platésca (daca ar avé cu ce), ce s'eu mai dee elu banisi pe „Iuliu Cesare,“ care bataru de ar fi vre-unu domnu mare de la care ai poté asceptá ce-va ajutoriu, dar' cum s'eu pletésca pentru unulu care de multu — a moritu. Mai biné s'eu siéda acolo în lumea ceea lalta pe pace si s'eu s'eu rogé pentru pacea, bunastarea celoru vii si pentru rodirea campului, cáci i vom multiamí framosu — dacă ne vom intalni candu-va.

Éca dieu, bine cá mi-a venit în minte! Domnulu Iuliu Cesare ar face bine si ne-ar deoblegá fórté, dacă ni-ar poté spune avé-vomu óre bataru seccrisiu bunu, dacă ne-a stricatu frigulu tóte pómele si verdetiurile, folosítore (cáci sunt multe verdetiuri de cari n'avemu lipsa) ca s'eu scimu, cáci numai de la gráu mai asceptámu vre-o usiorare, cá dóra dóra vom avé bucate multe apoi atunci ne-am aboná si noi la „gazeturi“ s'eu „novini“ ca s'eu ni scrie domni redactori cá va fi bataia — pana vom vinde bucatele cu pretiu, apoi după aceea s'eu scrie ce li place, numai pe noi s'eu ne lase în pace si s'eu nu ne totu neodihnesca ou provocari la prenumeratiune. Dieu, si redactorii acei-a, nu faou bine cá nu combinéza mai bine lucrurile despre cari vreu s'eu scrie. Eu dacă asi fi redactoru (între noi disu, inse s'eu me ferésca Ddieu!) apoi înainte asi invetiá

... și-a spus: „Acum să-mi dau seama că sunt un om de rând, căci și eu am fost în rândul magiarilor, și acum mă văd în rândul românilor...”.
vitate magiarismului; căci cum ea prin această ar crede a înainta într'adeveru fericirea patriei și prosperitatea și înflorirea poporului magiaru; nu, nici de catu; ci — pentru ca prin acea eschisvitate magiara să impedece cultur'a și dezvoltarea popórelor nemagiare, va să dica: cultur'a și dezvoltarea majorității țierei; ér apoi prin necultur'a și orb'ă a acestor'a să impedece progresul poporului magiaru, să infrene tendințele politice liberale ale națiunii magiare și respective ale țierei. Una manieră această pre catu de fina pr'e atata de periculoasă, pre care inse tota istoria trecutului mai prospetu o dà pre fatia.

Pre catu scim'u noi, acestei partite s'a aflatu, séu celu puțin' in casuri speciali s'a încercatu să se facă p'osali pentru ea — unu unicu deputatu romanu, famosulu famosiloru, dlu . . . , inse cunumele n'avem aci d'a face.

De altmintrelea trebe să observam'u in interesulu adevérului, că însuși regimulu ungurescu — pre catu scim'u noi — nici odata n'a dechiarat'o partit'a dreptei, séu a contelui Apponyi, de — partit'a sa, a regimului; și — tinemu, că rezerva această a fostu pr'e intielépta. — Ea insa-si această partit'a mai nici odata n'a remasa mortisia, consecinte, pe langa vre-unu programu politicu, ci dupa ce s'a facutu membrii ei exercitiile sale retorice brilante, in cele d'in urma o veduram'u cu Bartal cu Apponyi cu totu votandu pentru Deák și d'adu-si manile cu această.

Deci majoritatea precumpenit'ora a deputatiloru romani, for'a ca ea se aiba d'in partea centrului dietei séu a partitei lui Deák — precum și înfai sus observam'u — c'asii și g'agiuși in privint'a nationalitat'ei n'ostre, séu celu puțin' c'evasi sperantie mai magulit'ore, — chiar numai si numai d'in necesitate séu — asié dicendu — oportunitate politica, i se alaturá in cele mai multe și mai important'ie chestiuni politice — acestei partite. Unicul dlu Vladu — ce e dreptu — luá la desbaterea adresei d'intaia o pusetiune pre catu de originaria, pre atata de diferit'ore de t'ote cele lalte; dar opusetiunale regimului n'am poté-o dicea nici chiar aceea.

In fine, avemu să amintim'u aici si in privint'a partitei lui Deák, cumca regimulu lui Mailáth și Sennyei pe această nici candu n'a dechiarat'o in publicu de contraria séu opusetiunale; d'in contra de comunu i veduram'u chiar pe ómenii și membrii regimului cu Bartal in frunte — votandu și lucrandu impreuna; si acé'a, carele ar cutesá a inferá această partit'a de neloiale, credemu că ar fi demintitu cu t'ota energia chiar prin regim'u. —

Éca-vi portarea politeca a romaniloru la diet'a d'in Pesta, si — causele ei. Acum deci să vedemu: ce va fi, séu ce poté să fie acceptatu regimulu ungurescu de la deputati romani, daca elu fatia cu astfelu de portare, care e invederata si nu poté să nu-i fie conosciuta si lui, afla cu cale a li face imputatiuni si a li trage loialitatea la indoie'la?

Nu ni potemu intipui, de catu dóua: séu că regimulu ar fi asteptatu, ca romanii ca nepasatori de sine, uitandu-si plagele cele afunde si doreróse, ce li se infipsera, să se fie apucatu ei de capulu loru á formá regimului, dloru de Mailáth și Sennyei — o partit'a in dieta; séu că domniloru acestor'a li vine la socó'la, — precum li-a venitu acé'a mai multor' ilustri antecesor'i a-i loru, a se apucá de noi si a ne descrie catu de reu — daca nu d'in alta cauza, incai că se-si legitime portarea de paná acum, si — dóra si cea mai de parte fatia cu noi si pretensiunile n'ostre. —

Romanii cei trasi impinsi, romanii cei trecuti cu vederea, cei asupriti si negriti chiar de catra regimulu ungurescu, — ei se se face unelte órbe ale acestui regim'u, — ei se se fie apucatu de ce va, de ce fratii magiari cei favoriti si lingusiti, pana acum celu puțin' cu t'ota resolutiunea si constant'a refusara a se apucá?!

Se poté o pretensiune mai nentemeiata, mai curioasă, că se nu dicemu — mai nedrepta. — Romanii, coplii neconsiderati, se se lapede de sine, se se espuna odiului comunu, se se sacrifice interesulu parintiloru putinu ingrigitori, pre candu coplii proprii ai acestor'a, coplii loru cei desmerdati si duduiti — nu vor a sci nimic de acé'a!

Dar — „romanii sunt loiali,“ — ni se dice. Da, asié e; romanii sunt loiali, fórté loiali; au documentat'o acé'a de

nenumerate ori, in cele mai eclatante moduri. Inse noi suntemu convinsi, că chiar dupa informatiunile si reporturile domniloru de Mailáth și de Sennyei catra Monarcu, conationalii loru, fratii magiari, sunt si mai loiali, sunt cei mai loiali in t'ota Monarc'a.

Loialitatea romanului, adeca respectulu lui de lege si de tron, intr'adeveru e mare, e fórté mare; acé'a o scie t'ota lumea; dar — se ni fie iertatu a observá că ori cata e loialitatea n'ostra de mare, totusi acé'a tare se insié'la, cari credu séu supunu, cumca ea, fatia cu ori care regim'u, e nemarginita si neconditiunata, e órba. Ea, loialitatea n'ostra, fatia cu veri care regim'u, — am cutesá a dice — si cu veri care lege, si are marginile sale acolo, unde prin politeca regimului, séu despusetiunea legii, se pretinde de la noi, ca noi insi-ne se ni incuviintiam'u si sustinemu degradarea, rusinea nationala; noi insi-ne se ni derimam'u esistint'ia, si se ni sapam'u g'rop'a nationala.

Noi romanii, dupa tristele sperintie ce le facuram'u de seculi, dar mai vertosu de la 1848 încóce, chiar d'in sentiulu adevératei n'ostre loialitat'i, cauta să destingem'u ageru si scrupulosu intre tron si regim'u; intre interesele si tendințele naturali si permaninti ale acelu-a, si cele pr'e adesu precumpenit'orie particulari ale acestai-a.

Monarcu si dinasti'a lui — e lucru naturale, logica, evidinte, că — are permanintele interesu, de a fericit t'ote popórele imperiului, si cu preferintia de a conservá si multum' popórele cele pururea credinciose, intre cari se numera si romanii. Dar acé'a d'in o suta si un'a de cause — n'am poté-o dice despre f'icare regim'u alu Maiestatei Sale; — regimele mai sunt influentiate si conduse si de propriele sale interese de casta, de nationalitate, de confesiune etc., cari apoi dóra si fora voi'a loru, le facu preocupate, si — firesce si nedrepte. — Ajunge a provocá in acé'a privint'a la judecat'a generale d'in Ungaria asupra lui Bach, Schmerling s. a.

Romanulu scie pe bine, catu detoresce elu gratiei Maiestatei sale; elu scie; că daca pana acum i-a surisq adese cate o radia de sperantia nationala, aceea

tota de un'a a provenitu de a dreptulu de la monarcu.

D'in aceste cause, pre candu noi de multe ori chiar d'in impulsulu și interesulu loialitat'ei n'ostre cauta să refusam'u solidaritatea órba cu cutare regim'u; de alta parte, in catu se tine de misieletatea situatiunei n'ostre nationali presinti, ér in sentiulu loialitat'ei n'ostre o spunemu domniloru de Mailáth și Sennyei cu t'ota franchet'a si fora veri ce sfié'la, că nici candu nu va succede cui-va a ne capacít'a séu a ne face sé credemu, cumca — Maiestatea Sa ni-a stersu caus'a nationalitat'ei d'in cuventulu de tron, d'in programulu regimului, — MSA a voit'u, ca comitatele romane să fie conduse si reprezentate prin neromani, si că Carasiulu pana aci se nu-si aiba conducatoriulu si reprezentatele seu nationala, — MSA a ordinaru destituirea amplotiloru si notariloru romani d'in posturi. — MSA nu ni dà referint'i romani la Cancelaria aulica, consiliulu regiu si tabl'a regia, — MSA mistifica si nu permite a se executá altissimele ordinatiuni; ér in Carasiu decisiunea congregatiunei generali d'in 1861 in privint'a limbei, — MSA ni-a ordinaru necagirea candidatiloru si alegatoriloru prin organele publice, — MSA lasa betele scólele n'ostre si pe betii invetiatorii nostri pr'eda in manile

Nu! Acestea le tinemu si le vom tine pururea de — faptele séu omisiunile regimului, — si vom sustiné totu de un'a, cumca ele sunt atentate in contra loialitat'ei si patriotismului nostru. —

Éca asié stam'u noi aci cu regimulu ungurescu.

Si contii Forgách și Zichy s'au totu plansu, că nu tinemu destulu cu ei. Au avut'u cuventu. Dar sciti — ce a fostu caus'a? — Pentru că ei n'au tinutu, celu puțin' n'au tinutu cum se cadeá cu noi. — Éca-vi chie'a pusetiunei n'ostre!

Respingem'u ori-ce inviniri invinuitoriloru, si apelam'u cu t'ota liniscea la judecat'a publica.

(+) Pesta, 7 iunie. Eri dupa médiadi sa adunatu in sala dietala toti presiedintii si referintii comisiuniloru dietale spre a se consultá in privint'a stabilirei ordului siedintieloru a diferiteloru comisiuni.

Mai nainte de t'ote conferint'ia a decisu, că — de óra-ce comisiunea causelor comunu e ocupata de agendele sale mai in vre o

pana candu asi fi intieleptu ca Solomonu care pórtá norii, si asié asi invetiá de aduncu, că si norii n'ar mai ascultá de Solomonu, ci de mine, apoi i-asi pórtá pe icoi, pe colu, in cat'o asi voi eu, adeca, pe óldele bietiloru plugari, si asi lasá sé rodéscá campurile cum nu s'a mai „pomenitu, sé fie belsiugu“ in tiera; apoi ariet'ul n'ar apuca sé suriu „gazeturi“ si asi spariá pe jidovi că va fi bataia, éri apoi indatata ar si grabi sé cumpere si noi am avé bani, — catu de bine ar fi! — Ei, dar daca n'ar fi bataia? . . . atunci dieu jidovulu ar fi insielatu, . . . ceea ce n'ar fi frumosu si numai ne amu luá peate pe sufletu . . . ei, dar nu face nimic, căci grigea jidovului ar fi cum se se rebune asupra n'ostre, si apoi ce insielare e aceea, candu i remane omului hambarele pline de bucate, dar nu poté sé tragea totu de o placinte? Asié dara am fi — quitti!

Vedé asié ar trebui sé f'icá domni retractorii, ei inse spunu că va fi bataia candu n'are omulu bucate sé vinda Denique reu d'in t'ote partile si d'in t'ote latit'ile

Adevéru, adevéru dice voué, că n'aveti ce sé rideti de acé'a naivitate a poporului romanu, căci acea ópiniune a sa e basata pe esperint'ia adevérului, si daca am luá la analiza acele cugetari simple, multe adevéru poté róse, ma poté si — doreróse, amu aflá in ele.

Sapientia sat . . . adeva: Sépa pana esci la satu, căci daca esci la orasiu apoi poti traf domnesce, căci sunt aci alii destui cari ti sépa g'rop'a inainte de ai mori Sapientia sat!

Bine că veni vorb'a despre orasiu, căci mi aduc'u si cu a minte că sum in Pesta, si in Pesta sunt si romani, si intre romani sunt cetateni, dirigatori, deputati si juristi, asié dara voi amint'í, că tenerimea romana inca voiesce sé deie unu maialu in vér'a acé'a, care inse acum cu greu se va intemplá in maiu, deci poté că va fi iunialu séu iulialu ceea ce inse nu face nimic, căci lucrulu de capetenia o ca sé fie — jovialu, carea inca a buna séma va fi daca „va stá bine“ statulu nostru — banalu.

Asié dieu, sé ne potrecem'u pana potemu, căci si asié: „multe sunt necesurile dreptiloru.“ In dilele trecute ne superá frigulu ne mai auditu, precum se scrie d'in t'ote partile, ómenii se vaia, că a stricatu frigulu cucuruzulu séu pe moldovenesce, papusiulu, cartofele, pasulu, in se de nicare nu audu vaitandu-se că s'ar fi facutu dauna si — in ludaie, a buna séma acestor'a li umbra bine si mai alesu — citurile góte totu déuna, amu aflatu că sunt in abundantia. Naturalistii nu ni esplica caus'a: de ce ludaiele si citurile totu de acestu soi sunt mai favorite de natura, deci neci cu nu potu spune acéstu misteriu obscuru (séu balladicu, dupa opinionea unui criticastru renumitu), atata inse poté spune, că ast'a se intemplá si intre ómeni, de óra-ce adese-ori vedemu că multe capete mari ca ludaia umilindu-se totu ca acé'a pana la pamentu — „se au fórté bine“ si sunt favoriti in ori ce tempu, fie frigu séu caldura se marescu si se ingrasia; apoi si aceea scim'u

ca multe capete anumite inca se naltia ca ciuturile góte — pe spatel' alfor'a.

Póftim'u acé'a inca e o gacitura, pentru a carea destegare inse nu p'uni nici unu premiu, dar nici că promitu publicarea zelosiloru deslegatori prin foi, de óra-ce cumca — li inviédiu sórtea.

Dupa frigulu grozavu inse cerialu s'a impacatu cu ómenime, căci acum'a éra-si suride sórlele cu amicé'ia, numai intre ómeni nu s'a realizatu inca pacea multu dorita, ci totu se inarméza unulu contra altui-a si óre pana candu totu asié? . . . ?

Dar sé nu cugetu atata la timpu, căci veti cugetá cumca n'am altu objectu de meditat'u, pe candu dieu, mai cu dreptu cuventu potu dice că n'amu temp'u ca se-mi facu meditatiunile despre cele multe objecte, ce se ivescu in totu minutulu.

Éca si in presinte intra óre cine si mi aduce o invitatiune la emulatiunea — caloru, la emulatiunea luntrasiloru séu asié numit'a regatta, apoi astadi sum invitat'u si la unu concertu privatu ia care vor emulá mai multi artisti — diletanți, dar in man'a mea e „Concordia“ in carea inca vedu o emulatiune interesanta intre Pascuti si unu óre care domnu s. b. — Ambii domni emuléza, cumca care e mai competiate de a recomandá si a se recomandá de membru in societatea literaria d'in Bucuresci? d'in carea inse eu greu poti intielege ce ar trebui sé se intieléga, ci mai multu vedemu că si unulu si altulu — e grozavu! —

Apoi acésta emulatiune paremi-se de aci n'colo va fi inca mai interesanta, căci dlu Pascuti provóca seriosu (!) pre dlu s. b., ca sé-i puna o intrebare gramaticala (!) si apoi dsa va pune celui-a laltu domnu, pentru ca: „sé se cunósca mai de aprópe si sé se véda in óstu sunt ómeni de litere?“ — Interesanta lupta va fi dieu aceea, dar atata potu spune că dac'a vom mesurá „ómenii de specialitate“ si demni de a merge la Bucuresci, apoi atunci ori si care scolaru care a invetiatu gramatic'a poté pretinde ca sé fie alesu in acea erudita societate si cu totu dreptulu (?), celu putienu totu cu acelu dreptu cum cutare si cutare poté (?) aprehendá pentru ca nu l'a chiamatu si pre densulu acolo la Bucuresci.

Eu daca asiú fi provocatu, apoi nu asiú pune dlui Pascuti nici o intrebare gramaticala, ci l'asi intrebá ceea ce dóra nu scie nime sé deslege, adeca sé-mi spuna cum e mai bine scrisu: Pascuti séu Pescuti? căci ambele aceste-a le vedemu scrise totu de aceea-si persóna. — Apoi daca nu mi-ar deslegá, eu asi invinge, altcumu cu dsa precum dice in „Concordia“ — nu va gatá nime.

Dieu, critice tempuri mai traimu, d'in afara ne amenintia bataia, d'in lantru éra luptele limbistice. — Adevéru, adevéru, dieu voua: multe sunt necesurile dreptiloru!

Sé stam'u strimbu si sé judecamu dreptu, — lumea trebuie sé se intórca si pe partea ceea lalta, căci mai multe nu potemu suferi!

Cassiu.

